

АБ АНГЛІЙСКИМ ПАХОДЖАННІ АДНОЙ БЕЛАРУСКАЙ ПРЫКАЗКІ

Ю.А. Петрушэўская (МДУ імя А.А. Куляшова)

Навук. кір. Я.Я. Іваноў,
канд. філал. навук, дацэнт

Сярод прыказак, што ўжываюцца ў беларускай літаратурнай мове нямала такіх, якія маюць шырокае распаўсюджванне ў сучасных еўрапейскіх мовах і належаць да ўніверсальных парэміялагічных адзнак. Паходжанне шэрагу ўніверсальных прыказак не зусім дакладна або памылкова вызначаецца ў этымалагічным слоўніку беларускіх прыказак І.Я. Лепешава [1].

Так, шырока вядомая прыказка *Адна галава добра, а дзве <яшчэ> лепш (лепей)* вызначаецца ў этымалагічным слоўніку прыказак “як уласна беларуская”, што “склалася ў выніку сінедахічнага пераносу (назва часткі ўжываецца ў значэнні цэлага: галава – чалавек)” і ўжываецца ў выпадках, “калі лічаць, што лепш параіцца з кім-небудзь, чым рашаць справу аднаму” [1, с. 18].

У англійскай мове ўжываецца прыказка *Two heads are better than one* (літаральна “*Дзве галавы лепш, чым адна*”) [3, пров. 702], якая актыўна парадыруецца ў антыпрыказках, што з’яўляецца паказчыкам яе шырокай вядомасці ў сучаснай англійскай мове [2, р. 220–221]. Гэтая прыказка ўпершыню сустракаецца яшчэ ў адным са знакамітых твораў старажытнай англійскай літаратуры – паэме “*Confessio Amantis*” (1390) Джона Гаўэра (1325?–1408): “*Bot theragein the conseil seide That thei be noght excused so, For he is on and thei ben tuo, And tuo han more wit then on, So thilke excusement was non.*” (Book I, The Tale of Mundus and Paulina, 1018–1022). У сваёй сучаснай форме англійская прыказка ўжываецца з сярэдзіны XVI стагоддзя, параўн. “*Dialogue of Proverbs*” (1546).

Аналагічныя прыказкі таксама ёсць і ў іншых мовах – у рускай (*Одна голова хорошо, а две лучше*), украінскай (*Одна голова добре, а дві ще краще*), польскай (*Co dwie głowy, to nie jedna*), літоўскай (*Dvi gavlos – tai ne viena*), французскай (*Deux tetes valent mieux qu’une*) і г. д., што сведчыць аб універсальнасці (ужыванні ў няроднасных мовах) прыказкі *Адна галава добра, а дзве <яшчэ> лепш (лепей)*, якая паходзіць з англійскай мовы і трапіла ў беларускую мову, відаць, праз польскую або рускую.

Літаратура

1. Лепешаў, І.Я. Этымалагічны слоўнік прыказак / І. Я. Лепешаў. – Мінск : Вышэйшая школа, 2014. – 141 с.
2. Mieder, W. Twisted Wisdom: Modern Anti-Proverbs / W. Mieder, A.T. Litovkina. – Burlington : The University of Vermont, 2002. – 260 p.
3. Ridout, R. English Proverbs Explained / R. Ridout, C. Witting. – London : Pan Books LTD, 1969. – 223 p.